

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	E
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Crèdits	1,44 de presencials (36 hores) 6,06 de no presencials (151,5 hores) 7,5 de totals (187,5 hores).
Grup	Grup 1, 1S (Campus Extens)
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Margalida Miró Bonet mmiro@uib.es	15:00	16:00	Dijous	21/09/2015	29/07/2016	Edifici Guillem Cifre de Colonya. Despatx C-201
	12:00	13:00	Dijous	21/09/2015	29/07/2016	Edifici Guillem Cifre de Colonya. Despatx C-201
Mària Isabel Pomar Fiol maribelpomar@uib.es	12:00	13:00	Dimarts	14/09/2015	13/01/2016	Despatx A-111 Edifici Guillem Cifre de Colonya
Concepció Zaforteza Lallemand concha.zaforteza@uib.es	Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria					

Contextualització

En aquesta matèria s'abordarà la investigació qualitativa com una eina metodològica per analitzar i generar coneixements contextualitzats, que donin suport a les bones pràctiques i permetin crear-ne de noves, donant resposta a les demandes i reptes de la ciutadania en matèria social, d'educació i de la salut.

Currículums breus del professorat

Dra. Maria Bel Pomar Fiol

Mestra, pedagoga i doctora en Ciències de l'Educació per la Universitat de les Illes Balears. Professora titular de la Facultat d'Educació de la Universitat de les Illes Balears. Actualment imparteix la seva docència als Estudis de Grau de Mestre d'Educació Infantil amb les assignatures: Bases didàctiques i disseny curricular, i Reflexió i Innovació. També és professora al Màster Universitari en Primera Infància: Perspectives i línies d'intervenció (UIB), al Màster en Ciències Socials aplicades a l'atenció sociosanitària (UIB), i al Màster Filosofia 3/18 on line (Universitat de Girona i el Grup Iref).

Línies de treball: La convivència democràtica a l'escola, Educació comunitària, Les habilitats de pensament i el Projecte de Filosofia 3/18, El diàleg a l'aula, Els projectes de treball i la construcció compartida del coneixement, La veu de l'alumnat, Les pràctiques restauratives.

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	E
Idioma	Català

Actualment participa en el projecte d'investigació I+D+ i "Itinerarios de éxito y de abandono en la formación profesional del sistema educativo de nivel 1 y 2" (EDU2013-42854-R).

Dra. Concepción Zaforteza Lallemand

Professora en la Facultat i Departament d'Infermeria i Fisioteràpia (Universitat de les Illes Balears) des de l'any 2001. Imparteixo docència en assignatures del Grau en Infermeria, relacionades amb l'adquisició de competències clíniques en atenció d'infermeria a la persona adulta. També imparteixo assignatures de metodologia de recerca qualitativa, tant en el Grau en Infermeria com a nivell de màster. Pel que fa a la recerca, sóc membre del Grup d'Investigació Crítica en Salut/ Critical Health Research Group (GICS-IUNICS). Treballo una línia clínica d'atenció als familiars del pacient crític i una línia metodològica que explora l'ús de metodologies participatives com a eines per al canvi de pràctica clínica i la transferència de coneixement. Previ al meu ingrés a la universitat, tinc àmplia experiència clínica com a infermera assistencial i gestora en unitats de cures intensives i serveis d'urgències.

Dra. Margalida Miró Bonet

És professora titular del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia de la Universitat dels Illes Balears (UIB), membre del Grup d'Investigació Crítica en Salut (GICS) integrat en l'Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS) [<http://gics.uib.es/>] i és membre de la Xarxa Espanyola d'Investigació Qualitativa (REDICS). Imparteix docència en grau i postgrau sobre Història de la Infermeria, construcció de les identitats professionals, recerca qualitativa i teories crítiques en la investigació en salut. Actualment, les seves línies de recerca estan relacionades amb les relacions de poder en el sistema de salut, la pràctica col·laborativa en els equips de salut i el seu impacte sobre la població.

Requisits

Competències

Per assolir les competències d'aquesta assignatura es proposen els següents objectius d'aprenentatge:

- * Capacitat d'analitzar de forma crítica, global i complexe els fenòmens socials, educatius i en salut.
- * Capacitat per valorar i seleccionar l'opció metodològica més adient davant un problema de recerca.
- * Capacitat per utilitzar la investigació qualitativa com a forma d'indagació per l'adquisició de coneixements i la millora de la pràctica professional en contextos específics.
- * Capacitat per dissenyar un projecte de recerca des de la perspectiva de la investigació qualitativa.
- * Capacitat per utilitzar les eines de recollida d'informació i la seva anàlisi pròpies de la investigació qualitativa.
- * Capacitat per analitzar informes de recerca qualitativa i extreure'n conclusions.

Específiques

- * CE4: Conèixer com adaptar, aplicar i avaluar programes o serveis per a l'atenció a la primera infància en contextos socioeducatius o socio-sanitaris..
- * CE7: Ser capaç de dissenyar i desenvolupar projectes de recerca qualitativa sobre algun aspecte o problema relacionat amb la primera infància..

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Grup	Grup 1, IS
Guia docent	E
Idioma	Català

- * CE8: Formular problemes de recerca a partir del coneixement disciplinar i professional, realitzant dissenys de recerca apropiats als problemes formulats..
- * CE10: Aplicar la metodologia observacional a l'estudi de la primera infància..

Genèriques

- * CG3: Assolir les habilitats que els hi permetin continuar l'aprenentatge de forma àmpliament autòdrida o autònoma..
- * CG6: Duu a terme processos de reflexió i recerca orientats al desenvolupament professional a l'àmbit de la primera infància..

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

- TEMA 1. Introducció a la investigació qualitativa
  - 1.1 Principals característiques
  - 1.2 Paradigmes i fonaments epistemològics
- TEMA 2. El procés de recerca
  - 2.1 Contextualització: Justificació, reflexivitat i posicionalitat
  - 2.2 Revisió de la literatura. Estat de la qüestió
  - 2.3 Marc conceptual i teòric
  - 2.4 Formulació del problema i objectius
  - 2.5 Metodologia: Disseny de la recerca
  - 2.6 Negociació i compromís ètic
  - 2.7 Estada al camp
  - 2.8 Instruments de recollida d'informació: observacionals, conversacionals, documentals
  - 2.9 Estratègies de rigor
  - 2.10 Anàlisi i discussió de les dades
  - 2.11 Transferència i divulgació de la recerca

Metodologia docent

La metodologia inclourà una part expositiva i una part de treball pràctic al voltant de situacions concretes, tant de la pròpia àrea d'interès com d'altres fonts, relacionades amb informes d'investigació qualitativa i amb les distintes fases de la investigació

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	E
Idioma	Català

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició de continguts	Grup gran (G)	Exposició de les característiques principals de la investigació qualitativa i de les distintes fases del seu disseny i desenvolupament	15
Classes pràctiques	Classe Pràctica-Exercicis	Grup gran (G)	Desenvolupament d'exercicis relacionats amb els continguts teòrics: lectures, comentaris i debats	9
Tutories ECTS	Tutories individuals de seguiment	Grup petit (P)	Les tutories es duran a terme de forma individual	12

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual o en grup	Proposta de disseny de recerca	Lectures de la documentació proposada, anàlisi i interpretació. Recerca documental. Preparació i defensa dels exercicis o lectures proposades a les classes pràctiques. Elaboració i lliurament d'un projecte d'investigació qualitativa.	151.5

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Exposició de continguts

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Exposició de les característiques principals de la investigació qualitativa i de les distintes fases del seu disseny i desenvolupament
Criteris d'avaluació	Participació en la dinàmica de classe. Criteris: 1) Adequació de les preguntes i comentaris: aportació d'idees, experiències, exemples, opinions, criteris, de forma argumentada i en relació al contingut que s'està treballant,

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	E
Idioma	Català

2) Escolta activa de les intervencions dels altres, 3) Intervencions per establir relacions entre idees, entre idees i exemples, entre aportacions de distintes persones, 4) Plantejament de preguntes, dubtes, qüestionaments que ajudin al grup a avançar, 5) Interès en la participació.

Percentatge de la qualificació final: 5%

Classe Pràctica-Exercicis

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Desenvolupament d'exercicis relacionats amb els continguts teòrics: lectures, comentaris i debats
Criteris d'avaluació	Elaboració i exposició d'exercicis relacionats amb les diferents fases de la investigació qualitativa, que conduirà al disseny complet d'un projecte de recerca de l'àrea d'interès de l'estudiant.

Percentatge de la qualificació final: 15%

Tutories individuals de seguiment

Modalitat	Tutories ECTS
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Les tutories es duren a terme de forma individual
Criteris d'avaluació	Assistència i participació a les tutories individuals de seguiment. Criteris: 1) Adequació de les preguntes i comentaris: aportació d'idees, experiències, exemples, opinions, criteris, de forma argumentada i en relació al contingut que s'està treballant, 2) Escolta activa de les intervencions dels altres, 3) Intervencions per establir relacions entre idees, entre idees i exemples, entre aportacions de distintes persones, 4) Plantejament de preguntes, dubtes, qüestionaments que ajudin al grup a avançar, 5) Interès en la participació.

Percentatge de la qualificació final: 5%

Proposta de disseny de recerca

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Lectures de la documentació proposada, anàlisi i interpretació. Recerca documental. Preparació i defensa dels exercicis o lectures proposades a les classes pràctiques. Elaboració i lliurament d'un projecte d'investigació qualitativa.
Criteris d'avaluació	El projecte es podrà lliurar el dia 7 de juny 2016 ó 9 de setembre de 2016. Presentació del disseny d'una recerca qualitativa. Criteris: 1) Presència de tots els elements del disseny d'investigació qualitativa publicats al campus virtual de l'assignatura, 2) Coherència, 3) Cohesió, 4) Adequació, 5) Nivell d'anàlisi, síntesi i reflexió personal.

Percentatge de la qualificació final: 75%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

* Amezua M, Gálvez A. Los modos de análisis en investigación cualitativa en salud: perspectiva crítica y reflexiones en voz alta. Rev Esp Salud Pública, 2002;76(5):423-36. Disponible en: <http://www.msc.es/resp> (Fecha de acceso: 14 de Marzo de 2011)

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	E
Idioma	Català

- * Bover A. Herramientas de reflexividad y posicionalidad para promover la coherencia teórico-metodológica al inicio de una investigación cualitativa. *Enfermería clínica* 2013; 23, 1: 33-37.
- * Calderón C. Criterios de calidad en la investigación cualitativa en salud (ICS): apuntes para un debate necesario. *Revista Española de Salud Pública* 2002; 76:473-482. (<http://scielo.isciii.es/pdf/resp/v76n5/colabora8.pdf>)
- * Denzin, N., Lincoln, Y. (Coord). *Manual de investigación cualitativa*. Madrid: Gedisa, 2012.
- * Flick, U. *Introducción a la investigación cualitativa*. Madrid: Morata, 2004.
- * Lincoln YS, Guba EG. Paradigmas en competencia en la investigación cualitativa. En: Dennon CA, Haro JA (ed). *Por los rincones. Antología de métodos cualitativos en la investigación social*. México: El colegio de sonora 2000: 113-145.
- * Pedraz A, Zarco J, Ramasco M, Palmar AM. *Investigación cualitativa*. Barcelona: Elsevier, 2014.
- * Pita Fernández S, Pértegas Díaz S. Investigación cuantitativa y cualitativa. *Atención Primaria* 2002;9:76-78.
- * Pope C, Ziebland S, Mays N. Qualitative research in health care. *Analysing qualitative data*. *BMJ* 2000; 320: 114-116.
- * Sanmartín R. *Observar, escuchar, comparar, escribir. La práctica de la investigación cualitativa*. Barcelona: Ariel, 2003.
- * Tatano C. *Routledge International Handbook of Qualitative Nursing Research*. Oxon: Routledge Handbooks, 2013.

Bibliografía complementària

- * Banks M. *Los datos visuales en Investigación Cualitativa*. Madrid: Morata, 2010.
- * Bover A. *Cuidadores informales de salud del ámbito domiciliario: Percepciones y estrategias de cuidado ligadas al género ya la Generación*. Universitat de les Illes Balears, 2004.
- * Bover A, Gastaldo D, Miró M, Zaforteza C. Qualitative nursing research in Spain. En: *Routledge International Handbook of Qualitative Nursing Research*. New York, 2013:500-135.
- * Coffey A y Atkinson P. *Encontrar el sentido a los datos cualitativos*. Alicante: Universidad de Alicante, 2005.
- * Conde F. *Análisis sociológico del sistema de discursos*. Cuadernos Metodológicos 43. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas; 2009.
- * Cuesta Benjumea, C. El investigador como instrumento flexible de la indagación. *International Journal of Qualitative Methods* 2008;2(4):25-38.
- * Cuesta-Benjumea C, López-Sancho MP, Contreras-Moreira M, García-Alamino JM, Perera R, de la Quintana Jiménez, P, et al. La reflexividad: un asunto crítico en la investigación cualitativa. *Enfermería Clínica* 2011, 21(3): 163-167.
- * Denzin NK, Lincoln YS. *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks CA: Sage Publications, 2000.
- * Denzin NK, Lincoln YS. The discipline and practice of Qualitative Research. En: Denzin NK, Lincoln YS (ed) *Strategies of Qualitative Inquiry*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE 2003. pág 1-45.
- * Denzin NK, Lincoln YS. *Las estrategias de investigación cualitativa*. Madrid, Gedisa, 2013.
- * Flick U. *La gestión de la calidad en la investigación cualitativa*. Madrid: Morata, 2014.
- * Gaitán JA., Piñuel JL. *Técnicas de investigación en comunicación social. Elaboración y registro de datos*. Madrid: Síntesis, 1998.
- * Hammersley M, Atkinson P. *Etnografía*. Barcelona: Paidós, 1994..
- * Hodges BD, Kuper A, Reeves S. *Discourse analysis*. *BMJ*. 2008; 337-879.
- * Iñiguez Rueda L. *Investigación y evaluación cualitativa: bases teóricas y conceptuales*. *Atención Primaria* 1999; 23 (8): 496-502.
- * Jociles MI, Franzé A, Poveda D. *Etnografías de la infancia y de la adolescencia*. Madrid: Catarata, 2011.
- * López-Aranguren E. *El análisis de contenido tradicional*. En García-Ferrando M, Ibáñez J, Alvira F. *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación* (3a ed). Madrid: Alianza; 2001.
- * Martínez Miguélez, M. (2007). *La investigación cualitativa etnográfica en educación*. Manual teórico-práctico. Ed. Trillas.
- * Mayring P. *Qualitative Content Analysis*. *Forum: Qualitative Social Research [On-line Journal]*. 2000;1(2). Disponible en: www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/download/1089/2386 (Fecha de acceso 14 de Marzo de 2011)

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	10553 - Metodologia de la Investigació II. Perspectiva Qualitativa
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	E
Idioma	Català

- * Morse, J. M. (ed.) (1994). *Critical Issues in Qualitative Research Methods*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication, Inc.
- * Pérez Serrano, G. (1990). *Investigación-acción. Aplicaciones al campo social y educativo*. Madrid: Dykinson.
- * Pérez Serrano, G. (1994). *Investigación cualitativa. Retos e interrogantes, I. Métodos*. Madrid: La Muralla.
- * Pérez Serrano, G. (1994). *Investigación cualitativa. Retos e interrogantes, II. Técnicas y análisis de datos*. Madrid: La Muralla.
- * Pujadas et al. (2004). *Etnografía*. Barcelona: UOC (Universitat Oberta de Catalunya).
- * Ruiz J. Análisis sociológico del discurso: métodos y lógicas. *Forum Qualitative Social Research*. 2009; 10(2) Art 26. Disponible en: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1298/2777>
- * Sandelowski M, Barroso J. Reading qualitative studies. *International Journal of Qualitative Methods* 2002; 1(1): article 5 (<http://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/IJQM/article/view/4615/3764>)
- * Seale C, Giamprieto G, Gubrium JF, Silverman D. *Qualitative Research Practice*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE 2004
- * Silverman D. What you can (and can't) do with qualitative research. En Silverman D, *Doing Qualitative Research..* London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE 2005. pág 5-16.
- * Silverman, D. (2005). *Doing Qualitative Research*. 2a ed. London: Sage Publications.
- * Spencer L, Ritchie J, Lewis J, Dillon L. Quality in qualitative evaluation: a framework for assessing research evidence. Government Chief Social Researcher's Office. 2003. Consultar el punto 3.3 entre las páginas 38 a 43. (http://www.civilservice.gov.uk/Assets/a_quality_framework_tcm6-7314.pdf).
- * Suárez, M. (2005). *El grupo de discusión. Una herramienta para la investigación cualitativa*. Barcelona: Laertes.
- * Ulin PR, Robinson ET, Tolley EE. *Qualitative Methods in Public Health. A Field Guide for Applied Research*. San Francisco: Jossey-Bass 2005. pág. 1-10
- * Vallés M S (1997). *Técnicas cualitativas de Investigación Social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Síntesis: Madrid.
- * Van Manen, M. (2003). *Investigación educativa y experiencia vivida*. Barcelona: Idea Books.
- * Vázquez, R., Angulo, F. (2003). *Introducción a los estudios de casos. Los primeros contactos con la investigación etnográfica*. Málaga: Aljibe.
- * Yin, R. K. (2003). *Case Study Research. Design and Methods*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Altres recursos

- * Grup d'Investigació Crítica en Salut (GICS). Institut Universitari d'Investigació en Ciències de la Salut (IUNICS). Universitat de les Illes Balears <http://gics.uib.es/>
- * Centre for Critical Qualitative Health Research (CCQHR), University of Toronto: <http://www.ccqhr.utoronto.ca/maximize-quality-qualitative-health-research-workshop-series-background-videos>
- * International Institute for Qualitative Methodology: <http://www.uofaweb.ualberta.ca/iiqm/index.cfm>
- * International Institute for Qualitative Methodology (IIQM) www.ualberta.ca/~iiqm/
- * Càtedra de Investigació Qualitativa (CERQ). Universidad Autónoma de Barcelona. Fundació Dr Robert <http://www.cerq.cat/>
- * Web-repositorio de recursos para la investigación: <http://www.restore.ac.uk/>
- * Investigación-Acción: "Action Research Resources" <http://www.scu.edu.au/schools/gcm/ar/arhome.html>
- * Investigación-Acción Participativa: Peter Reason; <http://www.peterreason.eu/>
- * Forum: Qualitative Social Research; <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/>